

Olje- og energidepartementet
Postboks 8148 Dep.
0033 OSLO

Per Håkon Høisveen

Sima – Samnanger. Energi Norges kommentar til utvalgsrapportene.

Vi viser til brev fra OED, datert 28.01.2011, vedrørende kraftledningssaken i Hardanger og OEDs høring av de fire utvalgenes rapporter med frist 10.02.2011. I det etterfølgende kommenterer Energi Norge konklusjonene fra utvalgene.

Bakgrunnen for forsterkningen av kraftnettet inn mot bergensområdet er så langt vi erfarer basert på to hovedforutsetninger i) ivareta forsyningssikkerheten for området vinterstid, ii) legge til rette for økt fornybarsatsing i området og få ut innesteng produksjonskapasitet vår, sommer og høst.

De fire utvalgene ble etablert pga. den store motstanden mot den konsesjonsgitte luftlinjen og de miljømessige konsekvensene den forventes å gi, usikkerhet i forhold til forutsetningene lagt til grunn av Statnett, manglende konsekvensvurdering av sjøkabelalternativet og uklarhet i konsekvensene av en eventuell forsinkelse av forsterkningen.

Generelle kommentarer til utvalgenes arbeid

Innledningsvis vil vi berømme utvalgene for på så kort tid å ha gjennomført omfattende og til dels detaljerte vurderinger. Det er et betydelig stykke arbeid som er nedlagt og utredningene gir en god gjennomgang av flere ulike problemstillinger knyttet til valg av sjøkabel i Hardanger. I denne saken, som i alle slike utredninger og analyser, er konklusjonene sterkt knyttet mandatene for de ulike utvalgene og forutsetningene som har vært lagt til grunn i arbeidet. Endringer i forutsetningen vil derfor i stor grad kunne påvirke resultatene og konklusjonene. Dette kommer vi nærmere tilbake til i det etterfølgende.

Vi registrerer at flere konklusjoner, herunder vurderingen av hvor kritisk forsyningssituasjonen er for bergensområdet, spriker mellom utvalgene. Så langt vi kan se skyldes dette bl.a. at ulike forutsetninger er lagt til grunn i de ulike utvalgene.

Vi har forståelse for de innvendinger som ofte trekkes frem i kraftledningssaker. Bygging av kraftledninger, enten de går i luft, i bakken eller som sjøkabel, vil alle representere miljømessige inngrep i større eller mindre grad. Et av konsesjonsprosessenes hovedformål, i tillegg til en behovsvurdering, er å søke teknologi og traseløsninger som har lavest mulig negativ miljøeffekt til lavest mulig kostnad for samfunnet. I denne sammenheng kan bruk av fordyrende løsninger som sjøkabel el. være en aktuell

løsning dersom de avbøtende effektene er større enn de alternative konsekvensene. Det er imidlertid viktig å balansere utfordringene knyttet til klima, verdiskaping og forsyningssikkerhet ift. miljømessige og estetiske inngrep. Sima – Samnanger har i tillegg til utvalgenes vurderinger vært gjenstand for omfattende prosesser og analyser, som i sum har vart i mer enn 6 år. Vi har registrert at en rekke berørte kommuner har nektet å delta i disse prosessene og at de nå kommer med krav om deltakelse. Dette finner vi svært uheldig, i det man bevisst søker å trenere lovbaserte demokratiske prosesser, som nettopp skal ivareta tredjepartsinteresser.

Utvikling av kraftsystemet består av kostbare og tidkrevende investeringer, som ikke dynamisk følger forbruksutviklingen. Kapasitet må derfor bygges inn i systemet for å ta hensyn til en forventet forbruksutvikling 30 – 40 år frem i tid. Enhver utsettelse medfører således at forsyningssikkerheten og verdiskapingsmuligheter gradvis reduseres.

Vi er bekymret i forhold til fremdriften i utviklingen av det sentrale kraftnettet i Norge. Kraftforsyningen er en av de viktigste, om ikke den viktigste, infrastrukturen vi har i landet. Det er derfor etter vår oppfatning avgjørende med et robust kraftsystemet, som utvikles på en samfunnsøkonomisk rasjonell måte, og som sikrer en akseptabel forsyningssikkerhet og næringsutvikling i alle deler av landet.

Energi Norges vurdering av utvalgsrapportene

Utvalgenes konklusjoner spriker i forhold til hvor kritisk forsyningssikkerheten til bergensområdet er. Dette er i seg selv uheldig og viser at det er en betydelig usikkerhet knyttet til sårbarheten for området.

Et klart fellestrekk er at kabelløsning er teknisk mulig, men at det vil være svært kostnadskreven, medfører miljøinngrep som ikke er godt nok kartlagt, vil gi betydelige smitteeffekter for fremtidig utvikling av kraftsystemet, og bidrar til å utsette en tiltrengt forsterkning inn til området.

Vurderingen av konsekvensene ved en forsinket realisering av forsterkningen til bergensområdet er tett knyttet til gjennomføringen av flere foreslåtte permanente og midlertidige tiltak. En betydelig usikkerhet er knyttet til disse tiltakene både i forhold til realiseringstidspunkt og effekten av tiltakene. Utvalgenes forslag knyttet til sjøkabel og alternative tiltak forutsetter videre enda flere vurderinger og analyser.

Vi stiller oss kritiske til effekten og realismen i tiltakene foreslått av utvalg 3. Etablering av prisområder for å løse permanente kapasitetsproblemer er ingen god løsning. Det vil skape nye utfordringer i forhold til høye og svingende priser, utfordringer i forhold til påstått utøvelse av markedsrett, og økt usikkerhet for markedsaktørene og sluttkundene. Videre er effekten av tiltaket usikkert og det er høyst uklart hvorvidt det vil gi en tilstrekkelig tilpasning i forbruk og produksjon. For nærmere detaljer om vårt syn på små prisområder viser vi til vårt høringsinnspill, datert 25.01.2011, vedr. Bye-utvalgets rapport.

Valg av sjøkabel framfor luftlinje vil i seg selv ikke påvirke muligheten til å knytte til ny fornybar kraft i området. En utsettelse av forsterkningen vil imidlertid reduseres mulighetene til å føre kraften ut av området. Eget prisområde vil i tillegg medføre at økonomien i kraftproduksjon, spesielt småkraft, reduseres betydelig ved at prisene må forventes å bli lave i de perioder hvor produksjonsevnen er størst. Også her vil smitteeffekten kunne gi betydelige verditap andre steder i landet. Utvalgene har i liten grad tatt hensyn til disse tapene. Analyser gjennomført av konsultantselskapet THEMA viser at disse tapene kan bli svært store for samfunnet, se vedlagt rapport.

Spesialregulering for å holde vann igjen i magasinene er et tiltak som kan bidra til at importkapasiteten inn mot området maksimeres. Tiltaket gir utover dette ingen økning i forsyningssikkerheten i forhold til utfall av kritiske komponenter og må oppfattes som et midlertidig tiltak.

Det er etter vårt skjønn betydelig usikkerhet knyttet til forutsetningene om full drift av Energiverk Mongstad, EVM, på 280 MW i 2015 og realisering av 300 kV ledningen Kollsnes-Mongstad-Modalen i 2016. En utsettelse av Sima-Samnanger i påvente av et eventuelt valg av sjøkabel i Hardanger vil ikke redusere denne usikkerheten, snarere tvert imot. Full drift av EVM er sterkt knyttet til varmebehovet og ikke minst kravene om CO₂ rensing. Erfaringene så langt viser at full skala rensing av CO₂ er kostbart, teknisk og politisk krevende. Ytterligere utsettelse og valg av sjøkabel vil forsterke kravene om kabling også for linjestrækningen Kollsnes-Mongstad-Modalen, med tilsvarende krav om utredninger og utsettelser.

Spenningsoppgradering av eksisterende linjer er en krevende oppgave, spesielt for de linjer som ikke er tilrettelagt for slik oppgradering. Det innebærer i tillegg til konkrete fysiske endringer av selve luftlinjen, endringer av tilhørende endepunktskomponenter, som transformatorer, bryterfelt etc. Slike tiltak kan ikke gjøres i de tungt belastede forbruksperiodene av året, men må legges til de perioder hvor det er lavt forbruk (vår, sommer og høst). Bergensområdet er et overskuddsområde sommerstid. Dette vil forsterkes ytterligere med en økende andel småkraft i regionen. Spenningsoppgradering vil således begrense utnyttelsen og verdien av kraftproduksjonen innenfor området dersom eget prisområde benyttes for å håndtere kapasitetsbegrensningene.

Spenningsoppgradering av dagens hovedlinjer inn mot bergensområdet ligger allerede inne i Statnetts planer for oppgradering av sentralnettet. En ytterligere forsterkning inn mot regionen er imidlertid en forutsetning for å kunne gjennomføre disse tiltakene på en sikker og forsvarlig måte. Utvalgene adresserer i liten grad denne problemstillingen.

Fjernvarmesatsing og sluttbrukerstyring via AMS er viktige og fornuftige tiltak uavhengig av kraftlinjen Sima-Samnanger. I hvilken grad slike tiltak lar seg forsere og hvor stor effekten blir er imidlertid høyst usikker. Forsert fjernvarme- og AMSsatsing er kostbare tiltak og utvalgene har i liten grad vurdert hvordan dette i praksis skal gjennomføres og hvordan kostnadene skal dekkes. Effekten av forskuttering av AMS er i tillegg knyttet til installasjon av teknisk utrustning for styring av forbruk og kundenes evne og vilje til å endre sitt forbruk i anstrengte situasjoner. Usikkerheten knyttet til disse tiltakene er så stor at vi finner det uheldig å basere forsyningssikkerheten til bergensområdet på slike tiltak.

Alternative løsninger som innebærer økt risiko for næringsliv, alminnelig forbruk og produsenter, redusert forsyningssikkerhet og betydelige merkostnader med tilhørende langsiktige følgeeffekter, uten tilsvarende miljømessige og klimamessige forbedringer, bør etter vårt syn unngås. En kabelløsning, som også vil innebære miljøinngrep, vil i dette tilfellet bli svært dyrt i forhold til de miljømessige gevinstene, med stor fare for en smitteeffekt for andre planlagte prosjekter som skal realiseres i tiden fremover (vurdert til nærmere 30 mrd. NOK). I tillegg vil en smitteeffekt også innebære at andre kommende prosjekter trekker ytterligere ut i tid med tilhørende følgeeffekter. Disse følgeeffektene kommer i tillegg til de 40 mrd. NOK, som Statnett allerede i dag har i sin nettutviklingsplan for de nærmeste 10 - 15 år. Dette er kostnader som skal belastes dages nettbrukere gjennom nettleien.

Næringslivet trenger stabile, kostnadseffektive og forutsigbare rammebetingelser, som legger til rette for videre utvikling og vekst. Ikke minst bør myndighetenes energipolitiske klimamål om å etablere mer fornybar kraftproduksjon veie tungt. Å velge kortsiktige løsninger, som skaper betydelig risiko og

usikkerhet for næringslivet i form av høye og svingende priser og vedvarende usikkerhet om fremtidens forsyningssikkerhet og pålitelighet, er derfor ikke tilfredsstillende. Vi har lang erfaring med tidkrevende og manglende beslutningsprosesser i norsk kraftforsyning. Vi ser resultatene av dette i Midt-Norge, Stavangerområdet, Bergensområdet og nå sist i Nord-Norge. Det bør være et mål for myndighetene å unngå en utvikling som er skadelig for samfunnet, næringslivet og fremtidig utvikling av ny fornybar kraftproduksjon i Norge. Vi trenger en langsiktig avklaring i saken nå. En ytterligere utsettelse med nye vurderinger og analyser vil bare forverre situasjonen og må unngås. Energi Norge mener derfor det haster med å få en varig langsiktig løsning.

Luftledning er etter vår vurdering det beste alternativet i denne saken ut fra hensynet til forsyningssikkerheten for bergensområdet, samfunnsøkonomisk kostnadseffektivitet, verdiskaping, miljø og klima.

I den grad departementet ønsker en nærmere utdyping av våre standpunkter stiller vi oss til disposisjon.

Vennlig hilsen
Energi Norge

Einar Westre
Direktør
ew@energinorge.no

Hans Olav Ween
Næringspolitisk rådgiver - Kraftsystem
how@energinorge.no